

Jacek Jaworski

Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku

WYBÓR FORMY OPODATKOWANIA I UPROSZCZEŃ EWIDENCYJNYCH NA POTRZEBY ZARZĄDZANIA MAŁYM PRZEDSIĘBIORSTWEM W OPINII EKSPERTÓW. WYNIKI BADAŃ*

Streszczenie: Celem artykułu jest prezentacja opinii ekspertów na temat wyboru formy opodatkowania i obowiązków ewidencyjnych małego przedsiębiorstwa. Przedstawiono w nim opinie szesnastu ekspertów, którzy wzięli udział w sondażu ankietowym, określając cechy przedsiębiorstw, którym rekomendowali odpowiednią formę opodatkowania i związany z nią system ewidencyjny.

Słowa kluczowe: forma opodatkowania, ewidencja, zarządzanie małym przedsiębiorstwem.

1. Wstęp

Znaczenie małych przedsiębiorstw we współczesnej gospodarce jest nie do przecenienia. W roku 2008 wytworzyły one 37,1% polskiego PKB, zatrudniały 51,8% pracujących w sektorze przedsiębiorstw i stanowiły 98,9% aktywnych firm w Polsce [Wilmańska (red.) 2010].

Podstawowym problemem, z jakim obecnie małe firmy się borykają, jest ich niska „przeżywalność”. Wynika to z szeregu barier, które napotykają na drodze swojego rozwoju. Bariery te są szeroko opisywane w literaturze (np. [Nogalski i in. 2004, s. 132-136; Bednarz, Gostomski 2009, s. 29-36]). Wśród nich często wymieniany jest utrudniony dostęp małych firm do wiarygodnych i odpowiednio przygotowanych informacji o własnej kondycji oraz warunkach gospodarowania.

Głównym źródłem informacji finansowych w przedsiębiorstwie jest system ewidencyjno-rachunkowy. W sektorze małych przedsiębiorstw jest on pochodną

* Artykuł został sfinansowany ze środków na naukę Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach projektu habilitacyjnego nr N N113 292538 pt. *Wykorzystanie informacji finansowych w zarządzaniu małym przedsiębiorstwem w Polsce. Stan obecny i perspektywy rozwoju.*

wybranej formy opodatkowania dochodu oraz potrzeb informacyjnych właściciela (szerzej: [Martyniuk 2009; Jaworski 2009, s. 23-40]).

Zakres gromadzonych informacji oraz umiejętne ich wykorzystanie stanowi z kolei o skuteczności i racjonalności procesu zarządzania przedsiębiorstwem. W artykule przedstawione zostały wyniki badań, których celem było ustalenie optymalnych form opodatkowania oraz systemów ewidencyjnych w zależności od wybranych cech małego przedsiębiorstwa. Badań tych dokonałem za pomocą sondażu ankietowego przeprowadzonego w odpowiednio (celowo) dobranej grupie ekspertów.

2. Formy opodatkowania dochodu i pojemność informacyjna systemów ewidencyjnych w polskim sektorze MSP

Czynnikiem decydującym o obowiązkowo prowadzonych ewidencjach zdarzeń gospodarczych w polskim małym przedsiębiorstwie jest przyjęta forma opodatkowania dochodu. Zasady te wynikają z następujących ustaw:

1) z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (dalej: UPDOP) – dotyczy wszelkich dochodów uzyskiwanych przez osoby prawne (spółki kapitałowe),

2) z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (dalej: UPDOF) – zawiera zasady ogólne opodatkowania dochodów uzyskiwanych przez przedsiębiorstwa osób fizycznych,

3) z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (dalej: ZPDOF) – umożliwia przedsiębiorstwom osób fizycznych uproszczone ustalenie zryczałtowanego podatku dochodowego.

W zakresie doboru systemu ewidencyjno-rachunkowego w ścisłym związku z wymienionymi ustawami podatkowymi pozostaje ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (dalej: UOR). Reguluje ona obowiązki ewidencyjne wszystkich przedsiębiorstw zorganizowanych w formie osób prawnych, a także firm osób fizycznych, których przychody przekraczają kwotę 1200 tys. euro.

Stosowanie przepisów UOR zapewnia przedsiębiorstwu największą pojemność informacyjną systemu ewidencyjnego. Pomimo wielu uproszczeń, które mogą stosować małe firmy, rzetelnie prowadzone księgi rachunkowe wiernie odwzorowują wszystkie podstawowe kategorie finansowe, dając podstawę do szerokiej oceny nie tylko efektów gospodarowania przedsiębiorstwa (wyniku finansowego), ale również czynników kształtujących te efekty (zasoby, koszty i przychody) [Jaworski 2007, s. 354].

Przedsiębiorstwa osób fizycznych, które nie przekroczyły wcześniej wskazanej kwoty przychodów, często rezygnują z prowadzenia ksiąg rachunkowych. Dla tychże przedsiębiorstw wiążącym przepisem, dotyczącym prowadzonych przez nie ewidencji, jest art. 24a ust. 1 UPDOF. Zobowiązane są one prowadzić tzw. podatkową księgę przychodów i rozchodów (dalej: KPiR).

Podstawą zapisów w KPiR są kwoty przychodów oraz wydatków, które UPDOF uznaje za podatkowe koszty uzyskania przychodów. Przedsiębiorca ustala dochód (przychody minus koszty ich uzyskania) potrzebny do obliczenia zobowiązania podatkowego. Mimo że występują dość znaczące różnice w postrzeganiu kosztów i przychodów przez UOR i UPDOF¹, KPiR – podobnie jak księgi rachunkowe – umożliwia wiarygodne ustalenie czynników kształtujących wynik finansowy. Jednakże, mimo że podatnik oprócz KPiR zobowiązany jest prowadzić szereg ewidencji i procedur dotyczących majątku firmy (np. ewidencję środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych, ewidencję wyposażenia, obowiązkową inwentaryzację zapasów itd.), ta forma ewidencyjna pozbawiona jest między innymi informacji o [Jaworski 2008, s. 24]:

- należnościach i zobowiązaniach firmy,
- obrocie i stanie środków pieniężnych w przedsiębiorstwie,
- bieżącym stanie ilościowym i wartościowym zapasów.

Jeżeli informacje te są gromadzone w firmie, odbywa się to jedynie na prawach wyboru.

Obydwa systemy ewidencyjne (księgi rachunkowe i KPiR) stosowane są w przypadku wyboru zasad ogólnych opodatkowania dochodu. Stawka podatku od dochodu osób prawnych wynosi 19%, przypadku zaś osób fizycznych przepisy przewidują progresywną skalę podatkową o dwóch stawkach podatkowych (18 i 32%). Możliwe jest również stosowanie fakultatywnej stawki liniowej – 19%.

Podatnicy, których przychody w poprzednim roku nie przekroczyły kwoty 150 tys. euro lub też rozpoczynający działalność gospodarczą, mogą zrezygnować z zasad ogólnych opodatkowania dochodu i wybrać jedną z dwóch form podatku zryczałtowanego. Z zasady tej wyłączone są jedynie wybrane rodzaje działalności, np. prowadzenie aptek, udzielanie pożyczek pod zastaw (lombardy), kupno i sprzedaż dewiz (kantory), niektóre wolne zawody oraz usługi wymienione w zał. 2 do ZPDOF.

Wymiar zryczałtowanego podatku zależy od rodzaju prowadzonej działalności, a podstawą opodatkowania są ewidencjonowane przychody. W ZPDOF wymienia się pięć procentowych stawek podatkowych (20, 17, 8,5, 5,5 i 3%). W tej formie opodatkowania, oprócz ewidencji przychodów, podatnicy zobowiązani są prowadzić karty wynagrodzeń pracowników, wykaz środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, a także przeprowadzać coroczną inwentaryzację zapasów.

W porównaniu z KPiR zryczałtowany podatek dochodowy od przychodów ewidencjonowanych ogranicza pojemność systemu ewidencyjnego, wyłączając ponoszone koszty. Podstawą opodatkowania jest przychód, a ustalanie dochodu staje się czynnością fakultatywną.

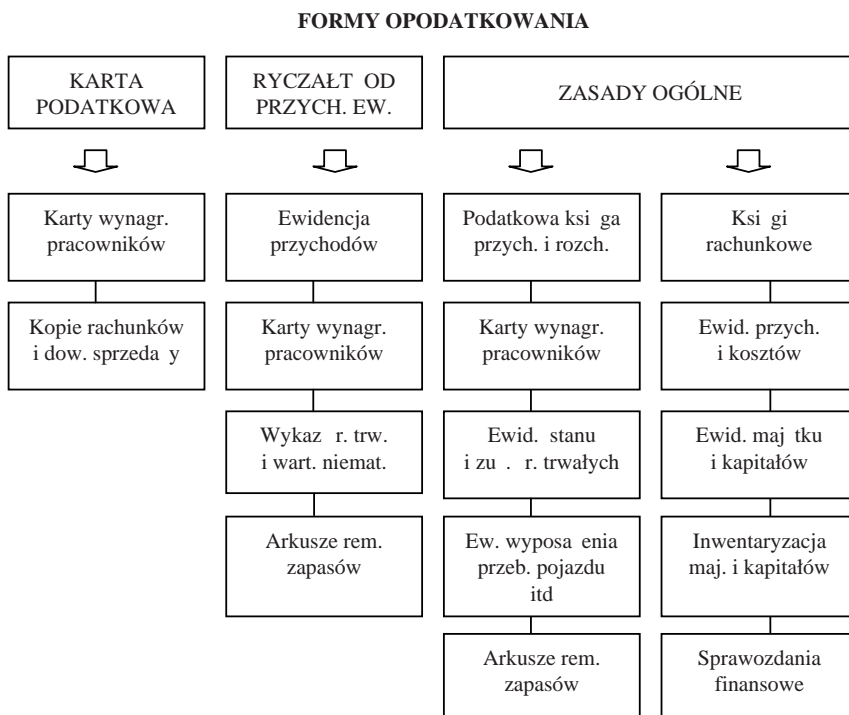
Najprostszą formą opodatkowania jest karta podatkowa. Dokonując wyboru tego rodzaju podatku, należy kierować się bardzo obszernym załącznikiem nr 4 do

¹ Różnice te wynikają przede wszystkim z wyłączeń uznawania za podatkowe koszty uzyskania przychodów niektórych kosztów prawa bilansowego, a także z odmiennych zasad ich kwalifikowania: prawo bilansowe – zasada memoriału, prawo podatkowe – zasada kasowa.

ZPDOF. Wymienionych w nim jest aż 85 rodzajów działalności, głównie w zakresie usług dla ludności, które mogą być objęte kartą podatkową. Krytycznym warunkiem wyboru tej formy opodatkowania jest liczba zatrudnionych pracowników, których maksymalną liczbę dla określonego rodzaju działalności określa załącznik nr 3 do ZPDOF (nie może być ich więcej niż 3-5 osób).

Wymiar podatku w formie karty podatkowej zależy od rodzaju prowadzonej działalności, liczby pracowników oraz liczebności gminy, na której terenie działalność jest prowadzona. Wyrażony jest on kwotowo i wynosi od kilkudziesięciu do kilkuset złotych miesięcznie. Ustalenie wysokości podatku nie wymaga prowadzenia żadnej szczególnej ewidencji (prowadzi się jedynie karty wynagrodzeń pracowników oraz archiwizuje kopie wystawionych dokumentów sprzedaży). Pod względem pojemności informacyjnej karta podatkowa jest najuboższym systemem ewidencyjnym.

Wyboru określonej formy opodatkowania oraz stosowanej ewidencji dokonuje się w terminie do 20 stycznia każdego roku podatkowego. W zakresie zasad ogólnych oraz ryczału od przychodów ewidencjonowanych, wyboru dokonuje podatnik, składając stosowne oświadczenie. W przypadku karty podatkowej wymagane jest uzyskanie decyzji administracyjnej urzędu skarbowego.

Rys. 1. Formy opodatkowania i obowiązki ewidencyjne w sektorze małych przedsiębiorstw w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Martyniuk 2009, s. 84].

Należy podkreślić, że przepisy podatkowe, a także UOR nie narzucają obowiązku stosowania uproszczeń. Ograniczenia działają jedynie w kierunku przeciwnym – nie ma możliwości korzystania z tychże uproszczeń bez wypełnienia określonych warunków.

Przekrojowy wykaz obowiązków ewidencyjnych w poszczególnych formach opodatkowania małych firm prezentuje rysunek 1.

Zastosowana forma opodatkowania oraz wynikający z niej system ewidencyjny, oprócz fiskalnego wymiaru, kształtuje warunki do zarządzania przedsiębiorstwem (szerzej: [Jaworski 2009, s. 23-40]):

- od pojemności informacyjnej danego systemu ewidencyjnego oraz rzetelności jego prowadzenia zależą metody oraz rezultaty ustalania kondycji finansowej, będącej podstawą do decyzji inwestycyjnych i kapitałowych w przedsiębiorstwie,
- od zastosowanej formy opodatkowania zależy podstawa wymiaru podatku, sposób jego obliczania, a w efekcie – z jednej strony – koszty, które przedsiębiorstwo zmuszone będzie ponieść w związku z utrzymaniem danej ewidencji, z drugiej zaś kwoty płaconego podatku.

Są to decyzje ważne dla funkcjonowania przedsiębiorstwa. Powinny być zatem podejmowane z rozważą, stosownie do założonego rozmiaru i charakteru działalności, fazy cyklu życia oraz wielkości przedsiębiorstwa, a także aktualnych warunków gospodarowania

3. Metodyka badania

W celu ustalenia modelowego podejścia do wyboru formy opodatkowania względem wybranych cech przedsiębiorstwa i jego działalności zastosowałem ankietową analizę ekspercką wspomaganą wywiadem bezpośrednim. Ekspertów podzieliłem na dwie grupy:

- 1) polscy uczeni zajmujący się problematyką funkcjonowania małych firm,
- 2) przedstawiciele praktyki gospodarczej zawodowo świadczący usługi rachunkowe dla małych przedsiębiorstw.

W pierwszym przypadku przy wyborze eksperta kierowałem się dorobkiem naukowym oraz aktywnością badawczą, w drugim zaś – doświadczeniem zawodowym oraz skalą świadczonych usług. Prośbę o udział w analizie skierowałem do ponad trzydziestu osób. Zgodę na udział w badaniu wyraziło szesnastu ekspertów. Ich listę wraz z afiliacją przedstawia tabela 1.

Wszyscy eksperci wypełniali jednakową ankietę. Należało w niej scharakteryzować przedsiębiorstwa, którym sugerowałiby stosowanie danej formy opodatkowania. Pytania dotyczące charakterystyki przedsiębiorstw były pytaniami zamkniętymi, a odpowiedź polegała na zakreśleniu odpowiednich cech. Dla wszystkich form opodatkowania zastosowano te same cechy, spodziewając się odmiennych wskazań ekspertów. Dozwolone było wskazanie więcej niż jednej cechy w danej ich grupie.

Strukturę możliwych wyborów wraz z przyjętym podziałem cech przedsiębiorstw prezentuje tabela 2.

Tabela 1. Grupa ekspercka – uczestnicy badania

Przedstawiciele nauki		Przedstawiciele praktyki gospodarczej	
prof. zw. dr hab. Aurelia Bielawska	Uniwersytet Szczeciński	Teodozja Bogucka	Zakład Doradztwa Gospodarczego MERITUM Szczecin
prof. dr hab. Krystyna Brzozowska	Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie	dr Tadeusz Falencikowski	FAL-MAX Gdańsk (usługi rachunkowe)
prof. dr hab. Nelly Daszkiewicz	Politechnika Gdańska	dr Zdzisław Fedak	RACHUNKOWOŚĆ Sp. z o.o., Warszawa (wydawca czasopisma „SKwP Rachunkowość”)
prof. dr hab. Bożena Kłosowska	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu		
dr Tomasz Kondraszuk	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	mgr Izabela Jaworska	Biuro Rachunkowe CIT Gdańsk
prof. dr hab. Teresa Martyniuk	Uniwersytet Gdański		
dr Robert Polaczek	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	mgr Ksymena Jazy-Kozłowska, biegły rewident	PWB Sp. z o.o., Poznań (doradztwo ekonomiczne i usługi audytorskie)
mgr Agnieszka Strychowczyn	Uniwersytet Szczeciński		
dr Maciej Tokarski	Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu	mgr Natasza Masarz	BILANS 24 Sp. z o.o., Poznań (usługi rachunkowe)
prof. dr hab. Julita Wasilczuk	Politechnika Gdańska		

Źródło: opracowanie własne.

Eksperti poproszeni zostali również o swobodną wypowiedź na temat problemu poruszanego w ankiecie.

Ze względu na stosunkowo niewielką ilość pozyskanych ankiet, nie zdecydowałem się na ich analizę statystyczną, skupiając się na deterministycznej analizie ilościowej i jakościowej uwag przekazanych przez ekspertów.

Tabela 2. Podział cech małej firmy oraz opcje wyboru zastosowane w badaniu

Rodzaj cechy	Opcje wyboru	Rodzaj cechy	Opcje wyboru
Rodzaj działalności	<ul style="list-style-type: none"> • handlowe • usługowe • produkcyjne • nieistotne 	faza cyklu życia	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoczynające działalność • dynamicznie rozwijające się • będące w fazie stabilizacji • będące w fazie schyłkowej • nieistotne
Wielkość zatrudnienia	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzone samodzielnie • zatrudniające kilku pracowników • zatrudniające większą liczbę pracowników • nieistotne 	charakter sprzedaży	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzące sprzedaż głównie za gotówkę • szeroko udzielające kredytów handlowych • nieistotne
Własność wykorzystywanych zasobów	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzone w oparciu głównie o zasoby własne • szeroko korzystające z kapitałów obcych • nieistotne 	źródło dochodu właściciela	<ul style="list-style-type: none"> • będące podstawowym źródłem dochodu właścicieli/ menedżerów • będące dodatkowym źródłem dochodów właścicieli/ menedżerów • nieistotne
Rozmiar działalności	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzące działalność w niewielkim rozmiarze (lokalne) • prowadzące działalność w średnim rozmiarze (regionalne) • prowadzące działalność w dużym rozmiarze • nieistotne 		

Źródło: opracowanie własne.

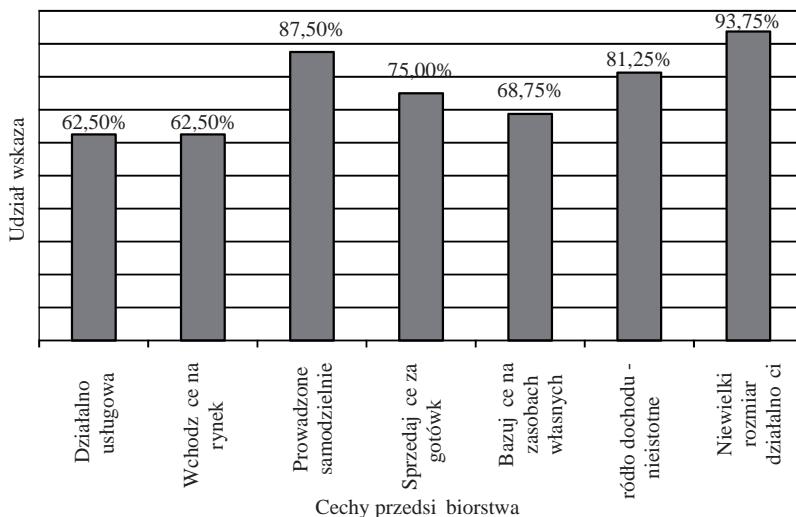
4. Wyniki badania

Najbardziej wyrazistą charakterystykę uzyskało przedsiębiorstwo, któremu eksperci rekomendowali opodatkowanie dochodu kartą podatkową. Procentową strukturę najczęściej wymienianych cech prezentuje rysunek 2.

Dziesięciu ekspertów rekomendowało kartę podatkową jako właściwą formę opodatkowania dla przedsiębiorstwa usługowego. Zdaniem czterech osób charakter działalności nie powinien mieć istotnego znaczenia przy wyborze formy opodatkowania. Jedenastu ekspertów wskazało, że karta podatkowa nadaje się jedynie dla przedsiębiorstw wchodzących na rynek.

W ocenie 87,50% ekspertów przedsiębiorstwo decydujące się na wybór karty podatkowej nie powinno zatrudniać pracowników. Dla 93,75% ankietowanych powinno prowadzić działalność w niewielkim rozmiarze. 75% z nich rekomendowało tę formę opodatkowania firmom sprzedającym głównie za gotówkę, a 68,75% było zdania, że winny one jednocześnie bazować na zasobach własnych. Zdaniem trzynastu ekspertów przy wyborze karty podatkowej nie należy się kierować charakterem

źródła dochodów, jakie stanowi dla właściciela dane przedsiębiorstwo, natomiast 87,5% ankieterów rekomendowało kartę podatkową firmom jednoosobowym.

Rys. 2. Rekomendowana charakterystyka przedsiębiorstwa opodatkowanego kartą podatkową

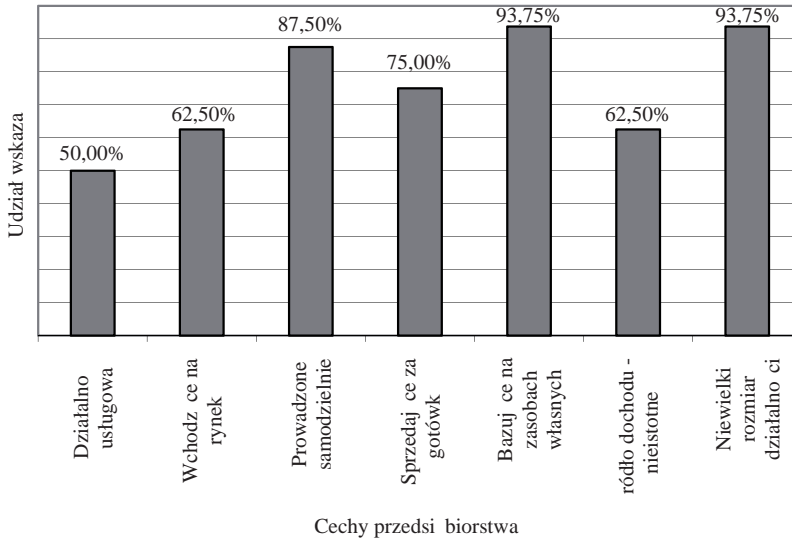
Źródło: opracowanie własne.

Ze swobodnych wypowiedzi ekspertów wynika, że karta podatkowa oraz wynikający z niej brak ewidencji nie są odpowiednimi rozwiązaniami dla współczesnych firm. Jako główną wadę wskazywali brak pomiaru najważniejszych kategorii ekonomicznych, co w obecnych, dynamicznie zmieniających się warunkach gospodarowania może poważnie ograniczać racjonalność podejmowanych decyzji. Dlatego, biorąc pod uwagę niski wymiar podatku będący zaletą tej formy opodatkowania, eksperci rekomendowali fakultatywne prowadzenie ewidencji przychodów, kosztów, należności, zobowiązań oraz stanu i zużycia środków trwałych.

Cechy przedsiębiorstwa, któremu eksperci rekomendowali wybór ryczału od przychodów ewidencjonowanych (rys. 3), niewiele różnią się od poprzednio przedstawionych.

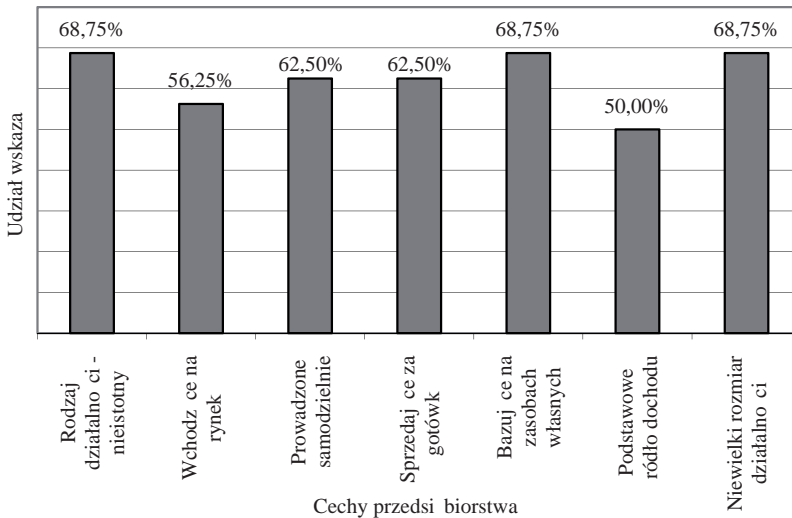
W przypadku opodatkowaniu ryczałem od przychodów ewidencjonowanych mniej jednoznaczne są wskazania charakteru preferowanej działalności. Większość ekspertów (50%) – podobnie jak w przypadku karty podatkowej – wskazuje na działalność usługową, lecz rośnie liczba wskazań działalności handlowej. Podobna sytuacja dotyczy fazy cyklu życia. W dalszym ciągu dominuje faza wejścia na rynek (62,5%), ale coraz częściej wskazywana jest faza stabilizacji. Pozostałe cechy charakterystyczne są podobne jak przy karcie podatkowej.

Swobodne wypowiedzi ekspertów wskazują, że uważają oni ryczałt od przychodów ewidencjonowanych za lepiej odpowiadający dzisiejszym warunkom gospodar-

Rys. 3. Rekomendowana charakterystyka przedsiębiorstwa opodatkowanego ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 4. Rekomendowana charakterystyka przedsiębiorstwa opodatkowanego na zasadach ogólnych, prowadzącego uproszczoną ewidencję – KPiR

Źródło: opracowanie własne.

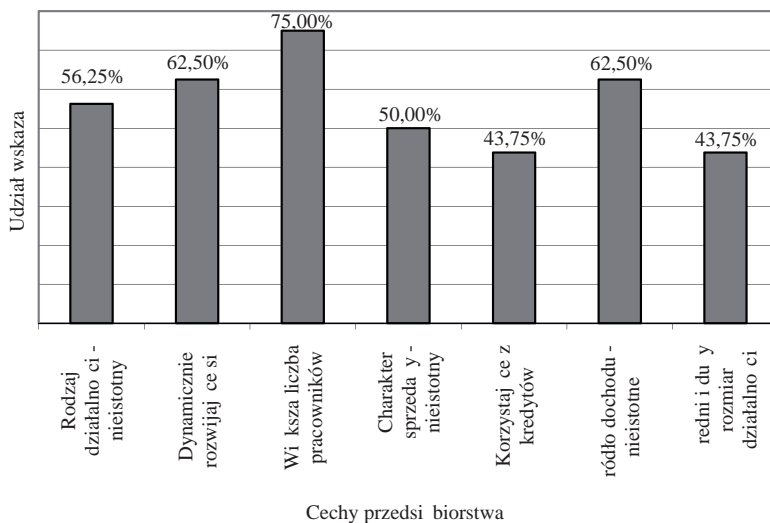
rowania niż karta podatkowa. W przypadku fakultatywnego prowadzenia ewidencji kosztów, należności i zobowiązań wydaje się on akceptowalny dla najmniejszych jednostek gospodarczych.

Za wadę ryczału od przychodów ewidencjonowanych eksperci uznali prowokującą do oszustw formułę obliczania podatku. Jest on tym niższy im mniejsza jest kwota ewidencjonowanego przychodu, a także, gdy przychód ten przypisywany jest działalności opodatkowanej niższą stawką. Sytuacja taka może prowokować do obniżania faktycznych przychodów i innej niż właściwa ich kwalifikacji.

Rekomendacje ekspertów w sprawie stosowania podatkowych zasad ogólnych oraz KPiR przedstawia rysunek 4.

Ponad połowa ankietyowanych (68,75%) uważa, że rodzaj prowadzonej działalności nie jest istotny przy wyborze zasad ogólnych i KPiR. Jednocześnie eksperci wskazują, że podobnie jak w poprzednio omawianych przypadkach, zasady te wybierać powinny firmy wchodzące na rynek. Należy jednak zauważyć, że udział tychże opinii maleje w stosunku do karty podatkowej i ryczału. Podobnie wyglądają rekomendacje dotyczące wielkości przedsiębiorstwa. W dalszym ciągu dominuje opinia, że KPiR powinny prowadzić firmy jednoosobowe, ale zdecydowanie częściej niż w przypadku karty i ryczału eksperci rekomendowali KPiR firmom zatrudniającym niewielką liczbę pracowników.

Firmy te powinny prowadzić głównie sprzedaż za gotówkę (62,50%) i bazować na zasobach własnych (68,75%). W opinii połowy ekspertów zasady ogólne i KPiR mogą być stosowane przez przedsiębiorstwa będące podstawowym źródłem docho-

Rys. 5. Rekomendowana charakterystyka przedsiębiorstwa opodatkowanego na zasadach ogólnych, prowadzącego księgi rachunkowe

Źródło: opracowanie własne.

du właściciela. 68,75% ankietowanych rekomendowało przy tym niewielki rozmiar prowadzonej działalności.

W przypadku zasad ogólnych opodatkowania i prowadzenia ksiąg rachunkowych odpowiedzi ekspertów były najbardziej zróżnicowane. Przedstawia je rysunek 5.

W opinii 56,25% badanych charakter działalności nie powinien być brany pod uwagę w przypadku wyboru ksiąg rachunkowych. Jednak aż 37,50% ekspertów wskazało, że ewidencja ta stosowana być powinna w firmach produkcyjnych.

Zdaniem 62,50% ankietowanych księgi rachunkowe powinny wybierać przedsiębiorstwa dynamicznie rozwijające się. 50% ekspertów wskazało również fazę stabilizacji. Jeśli chodzi o zatrudnionych, to przeważa opinia (75%), że księgi te powinny prowadzić przedsiębiorstwa zatrudniające większą liczbę pracowników.

Nieistotnym kryterium wyboru jest zdaniem ekspertów charakter sprzedaży (50%) oraz rodzaj źródła dochodu właściciela, jakie stanowi prowadzone przedsiębiorstwo (62,50%). Wybór ten powinny rozważyć firmy korzystające z kapitałów obcych oraz prowadzące działalność w średnim i większym rozmiarze (43,75%).

5. Zakończenie

Wybór formy opodatkowania oraz systemu ewidencji gospodarczej jest kluczową decyzją w małym przedsiębiorstwie. Wybrany rodzaj opodatkowania determinuje sposób obliczania oraz wymiar podatku dochodowego. Wybór ten wpływa równocześnie na pojemność informacyjną prowadzonej ewidencji. Ta z kolei stanowi podstawowe „uzbrojenie” menedżera w podejmowaniu decyzji gospodarczych.

Najuboższą informacyjnie ewidencją charakteryzuje się karta podatkowa (w zasadzie jest ona pozbawiona ewidencji podstawowych kategorii finansowych). Nieco więcej informacji obejmuje ewidencja skorelowana z podatkiem ryczałtowym od przychodów ewidencjonowanych. Największą pojemnością spośród uproszczonych ewidencji podatkowych charakteryzuje KPiR powiązana z zasadami ogólnymi podatku dochodowego. Jedynym zaś systemem zapewniającym kompletną informację o sytuacji finansowej przedsiębiorstwa są księgi rachunkowe.

Uogólniając przedstawione opinie ekspertów, zauważyć można, że obie formy podatku zryczałtowanego rekomendowane są ograniczonej liczbie przedsiębiorstw. Są to firmy jednoosobowe, usługowe, wchodzące na rynek, prowadzące sprzedaż gotówkową, bazujące na zasobach własnych oraz prowadzące działalność w niewielkim rozmiarze. W przypadku zasad ogólnych i KPiR odpowiedzi ekspertów nie są już tak jednoznaczne. Formy te mogą być stosowane we wszystkich rodzajach działalności w firmach będących podstawowym źródłem dochodu właścicieli. Eksperci dopuszczają w tym przypadku zatrudnianie pracowników oraz prowadzenie zakupu i sprzedaży w oparciu o kredyt handlowy i inne kapitały obce. KPiR jest rekomendowana firmom wchodzącym na rynek, prowadzącym działalność w niewielkim rozmiarze. Dla wszystkich ewidencji podatkowych eksperci proponują zastoso-

wanie fakultatywnych rejestrów zobowiązań, należności, stanów magazynowych, obrotu gotówkowego czy też stanów magazynowych.

W przypadku ksiąg rachunkowych, rekomendacje ekspertów dotyczą firm prowadzących działalność w średnim i większym rozmiarze, zatrudniających większą liczbę pracowników oraz będących w fazie dynamicznego rozwoju bądź stabilizacji. Pozostałe badane kryteria nie są dla ekspertów w tym przypadku istotne.

W podsumowaniu można przytoczyć odpowiedź ekspertów na ostatnie pytanie ankiety: którą ze wskazanych form opodatkowania oraz systemów ewidencyjnych rekomendowaliby przeciętnemu małemu przedsiębiorstwu. 75% ankietowanych wskazało na zasady ogólne i uproszczone księgi rachunkowe.

Literatura

- Bednarz J., Gostomski E., *Działalność małych i średnich przedsiębiorstw na rynkach zagranicznych*, Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2009.
- Jaworski J., *Zmiany w potrzebach informacyjnych a polityka uproszczeń w rachunkowości małych przedsiębiorstw w Polsce*, [w:] I. Sobańska, A. Szychta (red.), *Wpływ międzynarodowych i krajowych regulacji sprawozdawczości finansowej i auditingu na zmiany w praktyce rachunkowości*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2007.
- Jaworski J., *Jak wykorzystać podatkową księgę przychodów i rozchodów do zarządzania małym przedsiębiorstwem*, „Rachunkowość” 2008, nr 9.
- Jaworski J., *Formy opodatkowania i systemy ewidencyjne w cyklu życia małej firmy*, [w:] J. Fryca, J. Jaworski (red.), *Współczesne przedsiębiorstwo. Zasobowe czynniki sukcesu w otoczeniu konkurencyjnym*, „Prace Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Gdańsku”, t. 4, Warszawa 2009.
- Martyniuk T., *Małe przedsiębiorstwo. Rejestracja – podatki – ewidencja – Sprawozdawczość (Small Enterprise. Registration – Taxes – Recording – Reporting)*, ODDK, Gdańsk 2009.
- Nogalski B., Karpacz J., Wójcik-Karpacz A., *Funkcjonowanie i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw. Od czego to zależy?*, OPO, Bydgoszcz 2004.
- Wilmańska A. (red.), *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008-2009*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2010.
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, DzU z 2000, nr 14, poz. 176 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, DzU z 2000, nr 54, poz. 654 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, DzU z 2000, nr 76, poz. 694 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, DzU z 1998, nr 144, poz. 930 z późniejszymi zmianami.

CHOICE OF TAXATION FORM AND ACCOUNTING SIMPLIFICATIONS FOR SMALL BUSINESS MANAGEMENT IN EXPERT'S OPINIONS. RESEARCH RESULTS

Summary: The main purpose of the paper is to present expert opinions about the choice of forms of taxation and record duties in small enterprises. The opinions are provided by 16 experts using questionnaire survey specifying the characteristics of companies that were recommended the appropriate form of taxation and registration system.